

LIETUVIŲ
LITERATŪROS IR
TAUTOSAKOS
INSTITUTAS

PATVIRTINTA

Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto,
Vilniaus universiteto ir
Lietuvos muzikos ir teatro akademijos
etnologijos krypties doktorantūros komiteto
2025 m. vasario 7 d. posėdyje
(2024-02-11 protokolo Nr. R6-1)

ETNOLOGIJOS DOKTORANTŪROS DISERTACIJŲ TEMATIKOS 2025 M.

Mokslo kryptis	Disertacijų tematikos	Anotacija lietuvių (iki 200 ž.) / anglų kalbomis (iki 200 ž.)	Vadovai / konsultantai
Etnologija – H 006	8. Gyvenamoji aplinka ir kultūrinis kraštovaizdis Residential space and cultural landscape	Tema apima sociokultūrinius tyrimus, siekiančius atskleisti, kaip žmonės suvokia save bei savo visuomenę aplinkos kontekste ir kokie yra įvairuojantys kraštovaizdžio suvokimų, sąveikų ir patirčių būdai. Siūlomos kryptys galėtų būti: Žmonių bendruomenių erdvinės sampratos, elgsenos bei lingvistinės reprezentacijos; Kraštovaizdžio sąsajos ir kismas kartu su moraliniais, politiniais, socialiniais aspektais; Istoriškai kintančio kraštovaizdžio sampratos; Žmonių istorijų, kelionių kraštovaizdžių bei trajektorijų išpaustos takuose sąsajos; Skirtingų kraštovaizdžio sampratų, idėjų, moralės bei panaudos būdų konfliktai; Kraštovaizdžio sąsajos su paveldu bei konservavimo idėjomis; Kraštovaizdžio reikšmė kasdieninių sąveikų ir ekonominių praktikų kontekste; The topic covers sociocultural studies on how people see themselves and their societies in the context of their environment and the varying ways to experience landscapes. Potential directions of research: Spatial concepts, behaviors, and linguistic representations of human communities; Changing landscapes and their connection with moral, political, and social aspects; Concepts of changing landscapes in the course of history; People's stories, travel landscapes, and links to trajectories of paths; Conflicts between different landscape concepts, ideas, and applications;	prof. dr. Rimvydas Laužikas dr. Giedrė Šmitienė

		Connections between landscapes and heritage and conservation ideas; Meanings of landscapes in the context of daily interactions and economic practice;	
	2. Tradicinės technologijos ir jų kultūrinės funkcijos Traditional technologies and their cultural functions	Tema aprėpia įvairias, praeityje naudotas ir šiais laikais tenaudojamas, technologijas, kurios gali būti traktuojamos kaip nematerialaus kultūros paveldo objektai, apimantys praktikas, perteikimo ir raiškos formas, žinias, įgūdžius, taip pat su jais susijusias priemones, objektus, artefaktus bei kultūros erdves. Tokių technologijų pavyzdžiais galėtų būti maisto gaminimo technologijos (pavyzdžiui, natūralaus raugo duonos kepimas krosnyje) ar žemdirbystės technologijos (pavyzdžiui, sodininkavimas, skiepijant tradicinių veislių obelis į miškinės obels sėjinukus). Tačiau, šioje Etnologijos doktorantūroje, siekiama tyrinėti ne pačias technologijas, bet jų veikimą kultūroje. Technologijos kaip nematerialus kultūros paveldas, yra perduodamos iš kartos į kartą jas nuolat atkuriant, atsižvelgiant į besikeičiančią savo aplinką, sąveiką su gamta ir savo istorija ir jis žmonėms bei bendruomenėms teikia tapatybės ir tęstinumo pojūtį. Technologijų veikimas kultūroje yra dinamiškas evoliucijos procesas, kuriame veikia įvairūs (pavyzdžiui, kultūros difuzijos, tarpkultūrinės komunikacijos, technologijų perdavimo, paralelinių išradimų ir kt.) reiškiniai. Šie reiškiniai veikia konkrečios technologijos kontekste yra pagrindinis tematikos tyrimų objektas. This topic covers the various technologies used in the past and still in use today that can be considered as intangible cultural heritage objects, practices, representations, expressions, knowledge, and skills, including the instruments, objects, artefacts and cultural spaces associated therewith. Examples of such technologies could be traditional cooking technologies (e.g., baking natural sourdough bread in an oven) or traditional farming technologies (e.g., gardening by grafting traditional apple trees cultivars onto crabapple seedlings). However, this topic in ethnology does not focus on the technologies themselves, but on how they work in culture. Technology, as intangible cultural heritage, is transmitted from generation to generation, constantly recreated by communities and groups in response to their environment, their interaction with nature and their history, and provides them with a sense of identity and continuity. How technology works in culture is a dynamic evolutionary process in which various phenomena (e.g., cultural diffusion, intercultural communication, technology transfer, parallel invention, etc.) operate. The functioning of these phenomena in the context of a specific technology is the main focus of research on the topic.	Prof. dr. Rimvydas Laužikas
	3. Elgesio modeliai, socialinės struktūros ir procesai	Tematika aprėpia ir makrostruktūrinių modelių, ir tarpasmeninės elgsenos, artimų santykių bei žmonių grupių, bendruomenių elgsenos tyrimų galimybes. Siūlomos kryptys galėtų būti: socialinės struktūros ir kultūriniai tapatumai;	doc. Dr. Kristina Garalytė dr. Giedrė Šmitienė doc. Dr. Kristina Šliavaitytė

	Behavioral patterns, social structures and processes	kasdienės veiklos modeliai įvairiuose kultūriniuose ir socialiniuose kontekstuose; kultūriniai santykiai ir priklausymo, saistymosi praktikos: žmonės, žmonių grupės, žmonės ir kitos būtybės; urbanistinė ir gamtinė aplinka kaip žmonių elgsenos ir santykių modelio inspiracija; elgsenos modeliai pokyčių, permainų, krizių, katastrofų akivaizdoje; skaitmeninė ir fizinė (analoginė) erdvė kaip žmonių santykių, bendruomenių, grupių elgsenos fonas; kultūrinės, tarpkultūrinės, transkultūrinės sąsajos ir elgsenos modelių tranzitas, hibridizacija, poslinkiai, kaita; elgsenos modeliai tradicijos ir modernybės santykio kontekstuose; šeimos, giminės klanų, genties santykių modeliai; kultūriniai vertybių ir idėjų modeliai; emocijos, jų raiška kultūriniuose ir socialiniuose kontekstuose; normatyvinė (tinkamas, netinkamas elgesys), alternatyvi elgsena; mandagumas, atviri ir užslėpti elgsenos modeliai, melas, apkalbos; institucinė ir praktinė (tradicinė, savaiminė) žiniija; idealus, aktualus (faktinis) ir tikėtinas elgesys; muzikinė elgsena, meninė saviraiška kultūriniuose ir socialiniuose kontekstuose; ir kt. Topics range from macrostructural models to interpersonal behavior, close relationships and the behavior of groups of people and communities. Suggested directions could include: Social structures and cultural identities; Patterns of everyday activities in different cultural and social contexts; Cultural relations and practices of belonging and bonding: people, groups of people, human and non-human beings; Urban and natural environments as inspirations for human behavior and patterns of relationships; Behavioral patterns in the face of change, transformation, crises, catastrophes; Digital and physical (analogue) spaces as backgrounds for human relationships, communities, or group behavior; Cultural, intercultural, transcultural interfaces and the transit, hybridization, displacement, and change of behavioral patterns; Behavioral patterns in the context of the relationship between tradition and modernity; Patterns of family, clan, tribal relations; Cultural models of values and ideas; Emotions and their expression in cultural and social contexts; Normative (appropriate, inappropriate behavior), alternative behavior;	
--	--	---	--

		Politeness, overt and covert patterns of behavior, lying, gossip; Institutional and practical (traditional, spontaneous) knowledge; Ideal, actual, and expected behavior; Musical behavior, artistic self-expression in cultural and social contexts; etc.	
	4. Kultūrinė, etninė, regioninė tapatybė ir kultūrų sąveika Cultural, ethnic, regional identity and cultural interaction	Temoje kviečiama, remiantis šiuolaikinėmis socialinės ir kultūrinės antropologijos teorijomis bei etnologinių empirinių tyrimų metodologijomis, akyliau pažvelgti į įvairias individualios bei kolektyvinės tapatybės 4istema44 raiškos bei sklaidos pavidalus, kuriais individai patys save nusako, patiria ir reflektuoja tiek Lietuvoje, tiek Azijos bei kitose regionuose. Ypatinga reikšmė skiriama kultūrinei tapatybei ir jos slinktimis įvairių kultūrų sąveikos procesų poveikyje vykstančiam nūdienos glokalizacijos sąlygomis. Nors tapatybė yra nepastovus, lankstus ir abstraktus reiškiny, būdai ir raiškos, kuriais ji įgyvendinama, dažnai yra atviri. Tapatybė išryškėja naudojant tokias žymes, kaip kalba, apranga, elgesys ir erdvinis pasirinkimas, kurių poveikis priklauso nuo to, ar jas atpažįsta kitos socialinės būtybės. Kaip, kuo remiantis konstruojamos etninė, kalbinė, religinė, tautinė, lytinė, socialinė, kultūrinė, etc., tapatybės, kiek jos yra fiksuotos, kas lemia jų takumą ir kaitos strategijas? Kokį vaidmenį atlieka atitinkami politiniai ir istoriniai kontekstai, kuriems būdingi debatai klasių, rasių ir etninės priklausomybės klausimais? Kaip skirtingos socialinės situacijos verčia žmones įsikibti prie 4istema4 tapatybių, dėl ko kai kas gali jaustis atstumti, marginalizuoti, norėti keisti grupes ir tapatybes, arba iš naujo interpretuoti tam tikrus nuosavos tapatybės komponentus. Ar įmanoma žvelgti į tapatybę kaip atskiras praktikos ir analizės kategorijas? Kaip priklausymo bendruomenei idėją skirtingai konstruoja atskiri jos nariai ir kaip grupės nariai suvokia tapatybės ribas. *** The topic offers a closer look, based on contemporary theories of social and cultural anthropology and ethnological empirical research methodologies, at the various forms of individual and collective identity and the ways in which individuals define, experience and reflect on themselves in Lithuania, Asia, or other regions. Particular attention is paid to cultural identity and its fluctuations under the influence of the processes of interaction between different cultures in the context of contemporary globalization. Although identity is a fluid, flexible, and abstract phenomenon, its manifestations and the ways in which it is enacted are often open-ended. Identity is expressed through signs such as language, dress, behavior, and spatial choices, the effects of which depend on their recognition by other social beings. How, and on what basis are ethnic, linguistic, religious, national, sexual, social, cultural, etc. identities constructed, to what extent are they fixed, what determines their fluidity and strategies of change? What is the role of the respective political and historical contexts in which	prof. dr. Audrius Beinorius dr. Jurga Jonutytė dr. Aušra Žičkienė

		debates on class, race, and ethnicity take place? How do different social situations make people cling to different identities, which can lead some to feel excluded, marginalized, wishing to change groups and identities, or reinterpret certain components of their own identity.	
5. Teoriniai ir metodologiniai tradicijos tyrimai. Tradicija ir šiuolaikinė kultūra. Tradicija ir kūrybinė raiška Theoretical and methodological studies of tradition. Tradition and contemporary culture. Tradition and creative expression	Tradicijos sąvoka yra viena iš esminių etnologiniuose tyrimuose, dėl ko kviečiama gilintis į esamus jos konceptualizavimo būdus ir jų prielaidas, o kartu plėtoti ir tęsti konceptualizavimo galimybes. Skirtingos metodologinės prieigos iškelia tradicijos laikiškumo aspektą, perdavimo / perėmimo, pasikartojimo ir tapatybės tvirtinimo dėmenis, leidžia stebėti tradicijų išlikimo ir keitimosi dėsningumus. Taip pat kviečiama aiškintis skirtingus tradicijos ir šiuolaikinės kultūros derinius: nuo atmetimo, perkeitimo iki latentinio tęsimo bei sąmoningo saugojimo, gilinantis į skirtingus istorinius ir kultūrinius laikotarpius. Tradiciją suprantant kaip apimančią materialinę ir nematerialinę kultūrą, įvairius žmogaus raiškos ir patirties telkimo būdus, žinią ir gaminimą, bendravimo formas, santykius, elgsenas, laikysenas, kviečiama analizuoti tradiciškumo ir kūrybiškumo santykį skirtingose kasdienio gyvenimo praktikose bei profesionalios kūrybos (literatūros, dailės, muzikos, šokio, kino, etc.) procesuose bei rezultatuose. Atskirai akinama aiškintis, kaip Lietuvos tradicinė kultūra veikia šiandienos kasdienės ir profesionalios kultūros lauke ir, analizuojant kitų kraštų analogus, ieškoti perspektyvių jos veikimo būdų bei jų politinių apibrėžčių, atskirą dėmesį skiriant edukaciniams procesams. *** The definition of tradition is a principal one in ethnological studies. Thus, the topic suggests delving into the existing ways and their presumptions for conceptualizing tradition, together with developing and continuing the possibilities of its conceptualization. Different methodological approaches emphasize the temporal aspect of tradition, the components of transfer / adoption and reiteration / identity assertion, and allow us to observe trends of the survival and change of traditions. The topic also invites students to research combinations of traditional and contemporary culture: from rejection and change to latent continuation and conscious	dr. Giedrė Šmitienė dr. Aušra Žičkienė prof. dr. (HP) Birutė Jasiūnaitė prof. dr. (HP) Audrius Beinorius, dr. Jurga Jonutytė	

		preservation, with particular emphasis on different historical and cultural periods. Seeing that tradition may include material and non-material culture, various ways of human expression and experience collection, knowledge and manufacturing, forms of communication, relationships, behaviors, and attitudes, this topic proposes that students analyze the relationship between traditionalism and creativity in different forms of daily practice as well as in processes and results of professional art (literature, visual art, music, dance, cinema, etc.). A separate emphasis can be placed on how traditional Lithuanian culture functions in today's daily and professional culture and, by analyzing analogues from other countries, on the potential ways it could function and their political definitions, with additional focus on educational processes.	
6. Pasakojimas, muzika, šokis, vizualumas, poetika, performatyvumas tradicinėje kultūroje Narration, music, and dance in traditional culture. Poetics, visuality, and performativity	Tematika aprėpia įvairių tradicinės kultūros sričių – pasakojimo, muzikos (instrumentinės ir vokalinės) ir šokio – struktūrinius, semantinius, istorinius, sociokultūrinius, psichoakustinius tyrimus. Svarbi išlieka etnogenezės ir kultūrinių mainų problematika. Skatinama dėmesį sutelkti į muzikavimo ir kitų praktikų gyvavimo būdus ne tik tradicinėje agrarinėje bendruomenėje, bet ir modernioje urbanizuotoje visuomenėje. Nykstant riboms tarp sakytinės ir rašytinės kultūros, tarp liaudies ir autorinės kūrybos, didėja dėmesys tradicinio muzikavimo sąsajoms su profesionaliąja, stilizuota, populiariąja muzika ir pan. Išryškėja nauji tradicinių kūrėjų santykiai su tautiškumu, lokalumu / globalumu, populiariąja kultūra, kontrkultūra, subkultūra. Ypač svarbus tampa šių kūrėjų tapatumo – individualaus / grupės, tautinio, kultūrinio – klausimas. Svarbus yra muzikuojančių / pasakojančių asmenų (grupių, bendrijų) repertuaro klausimas tradicijos / normos, kūrybingumo aspektais. Ypatinga vieta skirtina performatyvumui – asmens / grupės / bendrijos atlikimo ypatumams. Muzikavimas / dainavimas / šokis / pasakojimas suvokiamas kaip vyksmas, kurio metu pasireiškia asmens / grupės kūrybiškumas, atsiskleidžia individualios raiškos priemonės, savita artikuliacija. Viena iš galimų krypčių – performatyvumas, susijęs su teatriškumo prigimtimi, jo apraiškomis archajinėje kultūroje (apeigose, ritualuose) ir nauja raiška šiuolaikiniame teatre. Muzikavimas / šokis – ne tik meninis, bet ir sociokultūrinis reiškiny, šiandien besireiškiantis naujomis formomis (tradicinių šokių klubai, „sutartinių ratas“ ir kt.). Svarbi vizualinė fiksacija (video, foto) – kaip metodas ir kaip tradicinės kultūros paveldo šaltinis.	dr. Lina Būgienė dr. Jūratė Šlekonytė dr. Radvilė Racėnaitė dr. Aušra Žičkienė prof. dr. Rytis Ambrazevičius prof. dr. (HP) Daiva Vyčiniene doc. dr. Gaila Kirdienė doc. dr. Deimantas Valančiūnas	

	*** This topic is focused on the structural, semantic, historical, sociocultural, and psychoacoustic studies of traditional cultural activities – storytelling, music (vocal and instrumental), and dance. Particularly relevant is the problem of ethnogenesis and cultural exchange. Students are invited to study the ways in which these traditional cultural activities are preserved not only within the agrarian communities but also the modern urban society. As the lines between oral and written culture, and between folk and authorial works, become more blurred, increasingly more attention is paid to the connections between traditional music and professional, stylized, popular music etc. New relationships emerge between traditional artists and folk culture, locality / globality, popular culture, counterculture, and subculture. Especially important is the question of artistic identity on individual / group, national, and cultural levels. The question of the repertoire of musical performers / storytellers (or their groups, communities) is important in terms of tradition / norm and in terms of creativity. The performative aspect is especially important – namely the features of performance of different individuals, groups, or communities. Musical performance / singing / dancing / storytelling is considered to be an action expressing the creativity of an individual or group, revealing individual means of expression and articulation. One possible avenue of research is through the nature of performance, associated with its theatrical origin and its expressions both in archaic culture (rites, rituals) and in contemporary theater. Musical performance / dance – not only an artistic but also a sociocultural phenomenon that develops new forms of expression over time. Visual capturing (videos or photographs) can be used both as a method and as a source of traditional cultural heritage.	
7. Tradicinis pasaulėvaizdis, žinija, religija, mitologija, ideologija Traditional worldview, knowledge, and religion, mythology and ideology	Šioje temoje į tradicinę pasaulėjautą siūloma gilintis įvairiais aspektais: pasaulėjauta kaip vertybių sistema, tradicinių vertybių funkcionavimas socialiniuose, politiniuose ir kituose kontekstuose ir kaita, kultūrinė pasaulio kategorizacija, tam tikrų ženklų ir simbolių reikšmė, folkloriniai tikėjimai kaip normatyvinė struktūra ir kt. Svarbus tyrimo aspektas yra fundamentalios idėjos ir savitos kultūrinės / socialinės / religinės / filosofinės kategorijos. Jos apima gyvenimo ir mirties (etnologinių, religinių ir psichologinių aspektų kompleksas), laiko ir amžiaus, likimo, grožio, sveikatos ir ligos bei kitų kultūrinių-filosofinių konceptų sampratą. Tyrimai gali būti nukreipti į mitinio pasaulėvaizdžio rekonstrukciją, taip pat atliekami lyginamieji mitologijos, atskirų	prof. dr. (HP) Audrius Beinorius prof. dr. (HP) Birutė Jasiūnaitė dr. Daiva Vaitkevičienė dr. Jūratė Šlekonytė dr. Radvilė Racėnaitė dr. Dainius Razauskas doc. dr. Loreta Poškaite

tautosakos žanrų tyrimai. Etninės žinijos tyrimai apimtų šias kategorijas: liaudies kalendorių ir metrologiją, etnoastronomiją ir tradicinę kosmologiją, astrologiją, etnometeorologiją, etnozologiją ir etnobotaniką, etninę mediciną, ligų etiologijos ir gydymo sistemas, liaudies gydytojus ir kt. Galima tyrimų kryptis - tradicinė pasaulėjauta, meninė jos raiška ir šiuolaikinės transformacijos. Religijos temoje siūloma analizuoti šias svarbias kategorijas: dievybės ir šventumo sampratą, žmogaus ir pasaulio sąrangos bei religinius conceptus, kultą, religinį elgesį, religines organizacijas, šventąsias vietas, prigimtines kultūras ir religijas, religines ir ritualines praktikas tradicinėse ir šiuolaikinėse bendruomenėse, liaudies religiją, maginės praktikas, šiuolaikinius religinius judėjimus (jų tradicijos tąsą, rekonstrukciją ir transformaciją). Atskiro dėmesio nusipelno baltų religija ir mitologija: jos tarpdisciplininiai tyrimai, baltų dievybių funkcijų bei vardų tyrimas. Taip pat kviečiama teikti temas apie baltų kultūros tąsą XXI a. (gyvąją tradiciją, rekonstrukcijas, inovacijas): tyrimui gali būti pasirenkami įvairūs kultūros aspektai: pasaulėžiūra, kasdieninės praktikos, šventės, festivaliai, meninė ar literatūrinė raiška ir kiti.

This topic proposes that students examine traditional worldviews through the following aspects: worldviews as value systems, the functioning of traditional values in social, political, and other contexts and changes thereof, cultural categorizations of the world, meanings of particular signs and symbols, folkloric religions as normative structures, etc. An important aspect of research are fundamental ideas and unique cultural / social / religious / philosophical categories. These categories include the concepts of life and death (as a complex of ethnological, religious, and psychological aspects), time and age, fate, beauty, health and disease, and other cultural-philosophical concepts. Studies may be directed at the reconstruction of a mythological worldview, comparative mythology, and comparisons of different genres of folklore. Ethnic knowledge studies would include the following fields: folk calendars and metrology, ethnoastronomy and traditional cosmology, astrology, ethno-meteorology, ethnozology and ethnobotany, ethnic medicine, disease etiology and treatment systems, folk doctors, etc. A potential direction for research – traditional worldviews, their artistic expression, and contemporary transformations. In terms of studies of religion, this topic suggests research on the concept of deities and holiness, the structure of humans and the world with religious concepts, cult studies, religious behavior, religious organizations, holy sites, natural cultures and religions, religious and ritualistic practice in traditional and contemporary communities, folk

		religion, magical practice, contemporary religious movements (their tradition, reconstruction, and transformation). A separate field of research is Baltic religion and mythology: interdisciplinary research or studies on the names and functions of Baltic deities.	
	8. Etnologijos istorija, komunikacija, edukacija, terapija History of ethnology, ethnological communication, education, and therapy	Tematika aprėpia etnologijos kaip disciplinos istoriją bei jos komunikaciją praeityje ir šiandien. Taip pat laukiami disertacijų projektai, skirti tradicinės kultūros panaudojimui švietimo ir terapijos srityse. Iš etnologijos istorijos siūloma nagrinėti etnografijos, folkloro, mitologijos duomenų rinkimo procesus ir tyrimus skirtingais istoriniais laikotarpiais, analizuoti istorinių, socialinių, ideologinių bei kultūrinių aplinkybių įtaką tirtoms temoms bei metodams, nagrinėti atskirų asmenybių bei jų darbų įnašą į etnologijos mokslą. Komunikaciniu aspektu kviečiame tirti tradicinės kultūros ir folkloro sklaidą skaitmeninėje erdvėje, recepciją viešojoje erdvėje, komunikaciją žiniasklaidoje, naudojimą reklamoje, politiniame diskurse ir kitose sferose. Taip pat aktualūs etninio paveldo reprezentavimo grožinėje literatūroje, šiuolaikinėje muzikoje, mene, kinematografijoje tyrimai. Ypatingo dėmesio nusipelno tradicinės kultūros komunikavimas ugdymo procese (pvz., mokyklinėse programose, edukaciniuose renginiuose ir pan.). Taip pat kviečiame teikti projektus, skirtus tradicinės kultūros pedagoginiams ir terapiniams aspektams bei jų adaptacijai šiuolaikiniame pasaulyje. *** This topic covers the history of ethnology as a discipline as well as its past and present communication. Potential directions would also include the application of traditional culture in education and therapy. Regarding the history of ethnology, this topic invites students to examine the processes of ethnological, folkloristic, and mythological data gathering and studies conducted in these fields at different historical periods. It also supports studies analyzing the influence of historical, social, ideological, and cultural circumstances on the researched topics and methods used. Potential studies can also be concerned with individual scholars and their contributions to the field of ethnology. In terms of the communicational aspect, we suggest examining the dissemination of traditional culture and folklore in the digital space, its reception in the public space, communication in the media, and usage in advertising, political discourse, and other spheres. Another direction could be associated with the communication of traditional culture in the educational process (e.g., school curricula, educational events, etc.). We	prof. dr. Rimvydas Laužikas doc. dr. Deimantas Valančiūnas

		also invite students to submit projects on the educational and therapeutic aspects of traditional culture and their application in the contemporary world.	
--	--	--	--